

[Axel Dam.]

man forveksler det med Vederlagsprincippet. Forskellen er den, at Gengældelsesprincippet, som det almindelig opfattes, gaar ud paa, at der skal tilføjes Forbryderen noget ondt af lignende Art som det, han har tilføjet andre: Øje for Øje og Tand for Tand, medens Vederlagsprincippet gaar ud paa, at Forbryderen først og fremmest skal yde Erstatning og Oprejsning til den krænkede og desuden Vederlag til Samfundet for dets Arbejde med at genoprette Trygheden og Ordenen.

Hensynet til de krænkede og forurettede ser man efter vor Mening i alt for høj Grad bort fra i de saakaldte moderne Straffeteorier. Man har, maaske med en Del Grund, Medlidenhed med de saakaldte Samfundets Stifbørn, som Forbryderne ofte kaldes, men jeg synes, man glemmer, at den, der er øvet Vold imod, selv om det er et velklædt Menneske, maaske oven i Købet i god Ernæringsstilstand, ogsaa kan have Krav paa Medlidenhed, at ikke hele Medlidenheden skal tilfalde Forbryderen. De moderne Straffeteorier interesserer sig mere for Samfundet og den almene Nytte end for den krænkede og mere for Forbryderens Person, hans Karakter og hans hele Fortid end for det skete Retsbrud, den forbryderiske Handling.

En Forbryder skulde dog ikke være helt retsløs, fordi han kommer i Fængsel. Det, han først og fremmest har Krav paa, er en retfærdig Straf og ikke en vilkaarlig Behandling, som det ofte kan blive, naar det overlades til Fængselsembedsmændenes Skøn, hvad for Paavirkning han skal udsættes for for at blive forbedret i sit Hjerte.

Allerede Adam Smith har gjort opmærksom paa, at vor Billigelse af Straffen ikke er grundet paa Hensynet til offentlig Nytte, men at det er vor Sympati med den krænkedes Harme, der er den virkelige Grund til Billigelse af Straf. Det er Følgerne af det skete Retsbrud, der først og fremmest, saa vidt det er muligt, skal raades Bod paa; derfor maa Straffens afskrækkende Virkning paa andre Forbrydere træde i anden Række, ellers vilde man let komme til at paalægge Forbryderne uforholdsmæssig strenge Straffe for det almene Vels Skyld.

Et Menneske, selv om det er en Lovbryder, er dog et Menneske og ikke en retsløs Ting. Allerede Kant — der ingenlunde var en saa indskrænket Person, som det ærede Medlem Hr. Fraenkel syntes at ville gøre ham til forleden, fordi han hylder Retsstatstanken — har skarpt og klart ud-

talt, at Straffen aldrig kan tilføjes et Menneske blot som Middel til at hidføre et andet Gode for Forbryderen selv eller for det borgerlige Samfund, men maa altid tilføjes Forbryderen, fordi han har forbrudt sig. Thi Mennesket, siger han, kan aldrig behandles blot som Middel for en andens Formaal og derved føjes ind under Tingsretten.

Ogsaa den danske Jurist Viggo Bentzon vil gøre Forbrydelsens Art, ikke Forbryderens hele sjælelige Habitus, til Rettesnor for Straffens Tilmaaling, idet han siger, at Straffen skal karakterisere de Handlinger, den reagerer imod. Tillige gør han opmærksom paa, at den gængse Overseen af, hvad en Forbryder har fortjent, vil svække det, som for ham er Straffens afgørende Hovedhensyn, Generalpreventionen.

Paa lignende Maade udtaler den afdøde norske Jurist Minister Hagerup sig for, at det er Forbrydelsen som saadan, Straffen skal tage Sigte paa, naar han overfor den moderne Modetendens udtaler:

„Man kan ikke løsrive Straffen fra dens Sammenhæng med den brødefulde Handling. Straffen taber enhver Sammenhæng med vore etiske Forestillinger, naar den ikke længer skal bero paa en Dom over de menneskelige Handlingers forskellige Værd.“

Paa det første Spørgsmaal, hvad der skal være Straffens Formaal, vil vi derfor svare, at Straffen skal tvinge Forbryderen til saa vidt muligt at oprette, hvad han har forbrudt. Netop derfor maa Straffen tillige komme til at karakterisere Forbrydelsen, idet Straffen maa udmaales dels efter den Skade, den har forvoldt, dels efter den Utryghed, der vilde brede sig, hvis Forbrydelsen forblev ustraffet, eller hvis Forbryderen slap for saa billigt Køb som kun Vederlag for den Skade, han havde gjort, f. Eks. blot at levere Tyvekosterne tilbage eller erstatte Pengeværdien af dem. Straffen maa derfor omfatte to Momenter, som man kunde kalde Vederlagsboden og Sikkerhedsboden.

Den første er strengt taget ikke nogen Straf i egentlig Forstand, da Erstatning for gjort Skade jo er noget, som hæderlige Mennesker frivilligt plejer at yde eller dog at tilbyde. Heller ikke naar den skadelidte kræver det, kan det betragtes som Straf og end mindre som Udslag af Hævnfølelse, hvad man undertiden har villet paadutte Retsforbundet, idet man først identificerer vort Vederlagsprincip med Gengældelsesprincippet og derefter omdøber det til Hævnprincippet. Det strider dog mod